

2-талаба: Биз хоҳлаймизми, йўқми, ички қонун қоидаларга бўй суншимиз, талабанинг ҳуқуқлари, бурчлари ва вазифаларини билишимиз керак. Бизнинг ҳулқ- атворимиз бамисоли кўзгу. Унда инсоннинг ички ва ташқи гўзаллиги ўз аксини топади.

3-талаба: Ҳар бир ўқитувчи ўзининг нутқи, ораторлик санъати, бир сўзлилиги билан талабаларга намуна бўлиши керак. Ўқитувчи талабани ҳар қандай вазиятда йўлга солиши, уни тарбиялаши ва таъсир кўрсата олиши керак. Хатони ўз вақтида тўғрилаш салбий оқибатларнинг олдини олади, самараси кучли бўлади.

4-талаба: Психик нуктаи назардан олиб қараганда, ўқитувчи ҳар куни ҳар хил талабалар билан мулоқотда бўлади. “Ҳақиқий ахлоқий тарбияланган ёшлар ўзининг кийфаси, кийиниши, руҳан ва фикрлари жихатидан гўзал бўлиши керак” деган эди рус ёзувчиси Чехов. Шундай экан, талаба ички ва ташқи гўзаллигини жамиятда йўлга қўйилган

мезонлардан оғишмасдан саклашга астойдил ҳаракат қилмоғи лозим.

Тўртта гуруҳнинг фикр мулоҳазалари ҳам тингланиб, қўйилган саволларга ҳар тамонлама мукамал билдирилган мулоҳазалар ечим сифатида қабул қилинади.

Яқунловчи қисм:

Дарснинг яқунловчи қисмида талабаларнинг дарсдаги фаол иштироки ва қатнашишига қараб, барча талабалар баҳоланади.

Хулоса ўрнида шуни айтишимиз мумкинки, ёшлар тарбияси жуда оғир масала. Буни фақат ўқитувчининг ўзи ҳал қила олмайди. Бола тарбиясида ота- она, ўқитувчи ва жамоатчилик билан бирга ҳаракат қилиш лозим. Буюк мутафаккир-ларимизнинг фикри билан айтганда, “талтайтирилмаган эркалатиш, ўта даражада юқори бўлмаган қаттиққўллик” билан бола тарбиясига эътибор қаратиш даркор.

Адабиётлар

1. Каримов И.А. “Баркамол авлод орзуси” -Т.: Ўзбекистон давлат миллий энциклопедияси. 2000.
2. Иноятлов У.И., Муслимов Н.А., Усмонов М., Иноғамова Д. Педагогика 1000 та саволга 1000 та жавоб -Т.: ТДПУ, 2012.
3. Абдукодиров А.А., Астанова Ф.А., Абдукодирова Ф.А. “Case - study” услуби: назария, амалиёт ва тажриба. -Т.: Тафаккур қаноти. 2012.
4. Холиқов А. “Педагогик маҳорат” -Т.: “Тафаккур бўстони” 2011.

РЕЗЮМЕ

Ушбу мақолада кейс - стади услубидан фойдаланган ҳолда талабаларда ахлоқий – эстетик тарбияни ривожлантириш аниқ мисоллар билан ўқитиб бериб берилган.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящается вопросам использования метода кейс - стади в развитии нравственно-эстетического воспитания у студентов. Приводятся конкретные примеры использования метода «кейс стади» в учебном процессе.

SUMMARY

The article is devoted to the issues of using the method Case-study in the development of moral-aesthetic education of students. The author gives concrete examples of using the method Case-study in the process of study.

THE INFLUENCE OF GLOBALISATION IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING PROCESS

A.N.Sadullaeva – teacher

Nukus state pedagogical institute named after Ajiniyaz

Таянч сўзлар: глобаллашув, қобилият, мулоқот, тил, маданият, миллатнинг маъданий кўриниши, менталитет, маданиятлараро мулоқот, ўрганилаётган тил.

Ключевые слова: глобализация, способность, взаимосвязь, язык, культура, норма культуры нации, менталитет, межкультурная коммуникация, изучаемый язык.

Key words: globalization, competence, interaction, language, culture, cultural code of a nation, mentality, intercultural communication, target language.

Nowadays in the globalizing world, active and appropriate use of knowledge, acquired in the process of education, has become more important. We think language education should focus on competence based approach and paradigm for the use of target language in the globalized world.

The Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On measures of further improve of foreign language learning system” was adopted on December, 10 in 2012 put some actual problems: in teaching foreign languages, mainly English [1].

Globalization is a fact in our era arising from many various factors. The process and results of this phenomenon affect each nation, community and almost every single person somehow in almost all spheres. Uzbekistan is not an exception in this process. The interactions of communities and people of diverse cultures have become much more intensive than they were in the past. The most significant type of interactions of the nations and people from different linguistic-cultural backgrounds is communication. Language is the basic tool and means of communication.

Therefore, we think the aim of foreign language teaching could shift from enabling the students to gain knowledge about the language, linguistic ability, to use the target language effectively, ability of communication which means competence based perspectives. This idea is also stressed as a target of Ministry of Education of Uzbekistan [2].

In this issue I.A.Karimov, the first President of the Republic of Uzbekistan, stated that we could live as we had lived till now, we needed “boom” (in good meaning) in our educational system.

Teaching English as a foreign language demands different methods and techniques. In purpose of the cardinal improvement the system of the teaching growing generations to foreign languages, preparation of specialists, freely mastered them.

Language is accepted as a cultural code of a nation: memory and history, culture and experience of cognitive activity, its world-view and mentality, the luggage of knowledge that has been transmitted from generation to generation about nature and space, phenomena and event that a group of people have had throughout the history with the interest of preserving and increasing its ethnic identity and also the means of communication [3].

The necessity, role and function of one of the worldwide used languages for international communication are clear. The dominating

role of language in maintenance of intercultural interaction, as it is known, is caused also by the basic function of language, and is still the preserver and speaker of national culture, that most powerful public tool which forms people and nations through preservation and transfer of culture, traditions and public consciousness of the given speech collective [5:52].

So, educators and researchers are trying to establish new paradigms and perspectives, find new methods and techniques in teaching and learning process of foreign language education to improve and develop intercultural communicative competence in the target language using abilities of the students.

We cannot communicate in any real sense without language, other than through gestures; we can also communicate through some non-verbal forms like the visual arts such as painting and sculpture, through dance, mimics and body gestures, articulate but the culmination of communication is possible only through language.

Communication is activity of transmitting information and knowledge through sending and receiving messages, by speaking, reading, listening, writing, visuals, signals, codes or body gestures.

According to Jacobson communication process yields six factors: - addresser, addressee, contact (or channel), context, code, and the message itself and there are six functions corresponding to these factors: emotive, conative, phatic, reference, meta-linguistic (or meta-communicative), and aesthetic or poetic [4:16].

Nowadays it can be said that English is the strongest candidate of the languages claiming to be the international language of the globalizing world. Along with the development and expansion of globalization, the English language is increasingly becoming the leading language of international discourse or lingua franca for people of the global community.

The intercultural framework takes into consideration the status of English as an international language and the cultural heterogeneity or similarity of English users around the world. Understanding with each other appropriately in intercultural communication is quite important and essential.

When talking about students’ studying, the following aspects are directly related to the motivational effects:

- a) the level of knowledge and skills presented in the students’ academic achievements;
- b) the quality of acquisition;

- c) reducing the time to achieve educational objectives;
- d) facilitating learning process;
- e) reducing the learning difficulties;
- f) satisfaction with studying;
- g) attitude to the learning process. It is already proved that the effect of need-motivational sphere of students influences the effectiveness of their learning activities in a differential, specific and sufficiently intense way.

The organization of the conditions for the student's self-development involves a new approach to the construction of the educational environment in which the student ceases to be an object of teachers' professional activity, and all components of the educational environment become means to achieve the only goal - an active, harmonious, comprehensive student's development and self-development.

Working with video or illustrations, future interpreters learn to notice realia that require localization. Moreover, the use of authentic video is a motivating factor and contributes to the development of

students' cognitive independence. However, despite the fact that the proposed method is evidently effective for the development of cultural and motivational constituents, it has several drawbacks when used for teaching foreign language to future interpreters.

The main disadvantage is that translation is not used at all, and teaching translation is one of the main goals of training. Therefore, in order to develop lingua-cultural competence it is necessary to use a combination of methods, each of which is aimed at developing one or another component.

Finally, it can be pointed out said that culture can be fully or at least additionally incorporated as a vital component of foreign language teaching. Foreign language teachers should identify key cultural items in every aspect of the language that they teach.

We come to the conclusion that foreign language teaching through culture can be profitable and fruitful but should be carefully planned, designed, modified and adapted equally to other methods of foreign language teaching.

References

1. Karimov I.A. "On measures for further improve of foreign language learning system" №1875. December 10, 2012, -T.: 2012.
2. Karimov I. A. Harmoniously developed generation is the basis of progress of Uzbekistan. «Sharq». 1998. 3-11-p.
3. Common European Framework of Reference for Language: Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe. 2001. //http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf.
4. Kramsch C., Sullivan P. Appropriate pedagogy. // ELT Journal. -1996. - Vol. 50, №3. 199-212-p.
5. Richards J. Beyond training: Perspectives on Language Teacher Education. - Cambridge: Cambridge University Press, 1998.

Бу мақолада чет тилини ўқитиш ва ўрганишнинг янги методларидан фойдаланиш орқали маданиятлараро мулоқотни ривожлантириш усуллари ўрганилган.

В статье рассматриваются новые методы и приёмы усовершенствования межкультурной коммуникативной компетенции в процессе обучения иностранному языку.

The article deals with the new methods and techniques in teaching and learning process of foreign language education to improve and develop intercultural communicative competence in the target language.

ЖАДИД АҒАРТЫҶШЫЛЫҒЫ ХАМ ТЕАТР

Қ.Сейтмуратов – педагогика илимлеринин кандидаты, доцент

Әжияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сүзлар: жадидчилик, маърифат, театр, матбуот, таълим, тарбия, мактаб, спектакль.

Ключевые слова: жадидизм, просветительство, театр, образование, воспитание, школа, спектакль.

Key words: djadidism, enlightenment, theatre, education, upbringing, school, performance.

XIX әсирдин акыры XX әсирдин басларында Түркстан үлкесиндеги оқымыслы зиялылар арасында миллий ояныў идеясынын пайда болуўы өз заманынын үлкен сиясий хәм мәдений ўақыяларынын бири болды. Жәдидшилер жәмийетти төңкерис жолы менен емес, ал реформалар өткеріў жолы менен раўажландырыўды өзлеринин тийкаргы максети деп белгиледи. Бурынғы диний қағыйдаларға тийкарланған орта әсирлик мектеплер орнына дүньялық илимлерди ана тилинде оқытыўды максет еткен жаңа усылдағы мектеплерди ашыў, усы нийетте сол дәуирдеги ағартыў системасын реформалаў тийкаргы ўазыйпалардың жүз берип, буны Ренессанс, яғный Ояныў дәуирине салыстырыў мүмкин [1:118].

Бул дәуирге келип жәдид усылындағы жаңа мектеплер шөлкемlestириле баслады. Буған мысал етип, Салахиддин домланың Қокандта (1898), Шамсиддин домланың Андижаанда (1899), Манноқориниң Ташкентте (1899), Хамза Хәкимзада Ниязийдин Қокандтың «Қашқар дәрўаза» мәхәллесинде (1910), Хожибек гүзарында (1911), Марғулаанда (1914), Абдулла Авлонийдин Ташкентте Дегрез мәхәллесинде (1907), Исмадулла Рахматуллаевтың Самарқандтың Регистон көшесинде (1910), Абдукадир Шоқурийдин «Ражабамин» аўылында (1901), Сайдахмад Сиддикийдин «Халвой» аўылында (1903), Қарақалпақстанда Қоңырат қаласында Қ.Амировтың (1911), С.Мәжитовтың (1912), Шымбайда Қазы Мәулиқин (1912), Аббас Амантаевтың (1912), Хожелиде Юсуф Ахмедовтың (1909), Қоңыратта Мухаммедшариф Суфизоданың (1909) хәм т.б. ашқан «Усылы савтия» жаңа усылдағы жәдид мектеплерин көрсетип өтиўге болады.

Ағартыўшылықты раўажландырыў менен бир қатарда, оның бир көриниси есапланған миллий баспасөзди раўажландырыў жәдидшилер хәрәкетиниң ис бағдарларынын бири болды. Россия хуқимети 1905-жылы 17-октябрде жүз берген революциялық көтерилислерден кейин Манифест жәриялап, халыққа бир қатар Конституциялық-демократиялық еркинликлер беріўге

мәжбүр болған еди. Солардың қатарында баспасөз еркинлиги, сиясий шөлкемлер дүзиў еркинлиги берилди. Түркстан жәдидлери бул имканияттан пайдаланып, бир қатар мәдений шөлкемлер дүзди, газета – журналлар шығара баслады. Солардың бири 1906-жылы 27-июньда дүньяға келген «Тарақкий» газетасы болды. А.Авлонийдин жазыўынша, бул газета тез күнде сондай абырайға ийе болған, хәттеки, газета редакторы Исмайл Обидийге де халық «Тарақкий» деп ат берген. Хәзир бул газета шөлкемlestирилген күн Өзбекстанда «Баспасөз хәм ғалаба хабар кураллары хызметкерлерди күни» сыпатында белгиленбекте. 1906-жылы Мунавварқориниң редакторлығында «Хуршид», 1907-жылы «Тужжар», 1908-жылы «Осиё», М.Бехбудий тәрепинен «Самарқанд» (1913) газетасы, «Ойна» журналы, соң «Садои Фарғона» (1914), «Тирик суз» (1915), Бухарада «Турон» (1913), Ташкентте «Ал-ислох» журналы басып шығарыла баслады. Бул газета хәм журналлар жәдидшилерге өз хәрәкет бағдарламаларын әмелге асырыўға жакынан жәрдем берди. Бир қанша атамалардағы жәмийетлер дүзиле баслады. Бул дүзилген қайыр-сақаўат жәмийетлериниң тийкаргы ўазыйпасы ағартыўшылықты руўхый хәм материаллық тәрептен қоллап-қуўатлап турыў болды. Буның ушын исбилерменлик, саўда-сатық есабынан, сондай-ақ басқа да гәрәжет дереклерин таўып, жәдид мектеплери хәм жаңа газеталардың жумысларынын тоқтап қалмаўын тәмийинлеў, жергиликли талантлы балаларды сырт еллерге оқыўға жиберіў көзде тутылды.

Буны әмелге асырыўдың және бир қуралы - театр болды. Сол дәуирлерде Түркстанға татар, рус, эзербайжан көшпели труппаларынын келиўи хәм өз тамашаларын беріўи бул мәселеге түртки болды.

Булардан руўхланған жәдид зиялысы Махмудхожа Бехбудий 1911-жылы «Падарқуш яки оқымаған баланың аўхалы» атлы 3 пердели, 4 картиналы биринши пьесасын жазды. Лекин, оны баспадан шығарыў хәм сахналастырыў цензурадан рухсат алыўдың мүшкиллиги себепли бираз кешиктириледи. Бул пьеса 1914-жылы 15-январда Самарқандта, сол жылы 27-февральда Ташкент қалаларында биринши рет қойылды. Сол пьесаның афишасы хәзирги ўақытта А.Авлонийдин мемориал музейинде сақланбақта.